

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen		v upravnihstvu prejeman:	
celo leto	K 24—	celo leto	K 22—
pol leta	12—	pol leta	11—
četrt leta	6—	četrt leta	5.50
na mesec	2—	na mesec	1.90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Enaflova ulica št. 5, (v pritličju levo), telefon št. 34.

Imajo vsak dan sveder izvenredne nadele in premije.

Inserati veljajo: peterostopna peti vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin.; Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posebna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vplašne naročnine se ne ozira. Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:		za Nemčijo:	
celo leto	K 25—	celo leto	K 28—
pol leta	13—	celo leto	K 30—
četrt leta	6.50	za Ameriko in vse druge dežele:	
na mesec	2.30	celo leto	K 30—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znak. Upravištvu: Enaflova ulica št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Klerikalcem je vse dovoljeno.

Preteklo nedeljo je pater grof Galen po končani masi razdeljeval pri vratih šefanske cerkve na Dunaju »Bonifaziusblatt«, v katerem je oster članek zoper protestante in reformacijo. Nas danes ne zanima toliko vsebina tega članka, ker je to popolnoma stvar klerikalcev, če hočejo svojo bankrotno in koruptno politiko zakriti z versko gonjo zoper pripadnike protestantske vere, ki so v Avstriji zakonito priznani. Zanimna nas pa tembolj dejstvo, da za avstrijske klerikalce ne velja veljavni državni zakon in da smejo klerikalci nekaznovano še tako grešiti zoper obstoječe zakonite določbe. Razdeljevanje »Bonifaziusblatta« je namreč v direktnem nasprotju s tiskovnim zakonom. Po § 23. tiskovnega zakona je namreč prepovedano »krošnjarije« tiskovinami, tiste oklicevati, razdajati in prodajati izven za to pravilno namenjenih lokalov. »Bonifaziusblatt« se pa razdava v cerkvah in izven cerkva. Vsaka številka ima celo opazko: »Razdeljuje se začetkom vsakega meseca v avstrijskih cerkvah.« Iz tega se razvidi, da se klerikalci sploh ne brigajo za tiskovni zakon. Stojte celo na stališču, da hujšajo »Bonifaziusblatt« ni nič drugega nego »tiskani veronauk« in da ima o razširjevanju veronauka govoriti edinole škof. Ta razlaga je popolnoma klerikalna in protizakonita. In »Bonifaziusblatt« korespondenca« je dne 1. marca 1909. sama objavila razsodbo, s katero je bil obsojen duhovnik, ki je v cerkvi razdal »Bonifaziusblatt«. Razlogi te razsodbe so interesantni, glase se namreč: »Razdajanje tiskovin prepoveduje brezizjemno tiskovni zakon v § 23., v kolikor gre za razdajanje izven za to pravilno namenjenih lokalov, in nobena deželna varstvena oblast, še manj pa kak drugi faktor ne more dispensirati od tega zakonito normiranega zakona. Da pa cerkev ni za razdajanje tiskovin — karšnekoli vsebine — določen kraj« je jasno.

Iz navedenega je torej popolnoma jasno, da je pater grof Galen preziral obstoječe določbe tiskovnega zakona, ko je razdal »Bonifaziusblatt«. In temu se ni prav nič čuditi. Znano je namreč, da se klerikalci prav nič ne ozirajo na veljavne zakone,

ker vedo, da se jim ne bo nič zgodilo. Kar najbolj značilno pa je, da se pater Galen dobro vede, da je ravnal protizakonito, še celo javno baha s tem. V četrtkovni »Reichsposti« vsklika: »Jawohl, ich habe es getan und es war längst nicht das erste Mal.« Ali se ne pravi to, norčevati se iz vsega zakonodajstva in iz vseh oblastev. In naravnost nečuvno je, da se to upa storiti človek, ki se je pritepel iz inozemstva. Vsa pošteno misleča in avstrijske zakone upoštevajoča javnost je vsled tega ogorčena ter kategorično zahteva, da se uporabi tudi napram p. Galenu vsa zakonita sredstva in to tudi nazivlje temu, da ima v Belvederu svoje protektorje. Kajti če se bo to pri nas še nadalje prakticiralo, tedaj se mora ustvariti v Avstriji za klerikalce nekako eksemptno stanje. In vsak klerikalec bo na ta način prišel do prepričanja, da sme vse storiti, ker za njega ne velja zakon. Iz tega pa mora nastati prava anarhija.

Vse drugače se pa reže kruh narodnjakom. Če bo napravil n. pr. odgovorni urednik kakega naprednega lista brez dovoljenja oblasti izlet na Gorenjsko ali pa če pojde v Šiško večerjat, bo moral biti pripravljen, da ga bo baron Schwarz ovadil zaradi — prestopka tiskovnega zakona! Ravno slučaj p. Galena pa tudi kaže, kam plove naša državna politika. Klerikalci, ki imajo razne visoke protektorje, popolnoma brez strahu pred zakoni uvajajo svojo izsiljevalno politiko ter hočejo zadaviti vsako svobodno mišljenje, vsak napredek. Narodnostni boji so vzrok, da se napredni krogi ne zoperstavijo tem klerikalnim nakanam, dasi direktno v obraz bijejo modernemu casu.

Glas vpljočega v puščavi!

(Dopis s Primorskega.)

»Moje poročilo o Trstu in slovenskem delu Istre ni veselo, kajti zapričeta stvar ne gre naprej. V tem okrožju se je ustanovilo eno društvo, zaspalo jih je pa več, a druga so le na papirju.« — Kaplan Čok na glavni skupščini »S. K. S. Z.« dne 21. t. m. v Ljubljani.

Na glavni skupščini »S. K. S. Zveze«, dne 21. julija t. l. v Ljubljani, je za Trst in slovenski del Istre

referiral kaplan pri Sv. Ivanu v Trstu, gospodine Čok.

Ali na svojo žalost je moral kaplan Čok priznati, da njegovo poročilo o tem delu in okrožju slovenske zemlje »ni veselo«, kajti zapričeta stvar enostavno ne gre — naprej. To pa zato — pravi Čok — ker je na tem ozemlju pomanjkanje »delavne« duhovščine, ki je prva poklicana (!!) na »ljudsko izobraževalno delo«, ali bolje rečeno: hujškanje brata proti bratu. Kriv neuspehom je pa tudi pesimizem te duhovščine, pravi dalje referent, ki je v večini dvomih, da bi se iz tega ljudstva »udanemu plesu in pijanosti, dalo kaj napraviti. Tako referent za Trst in Istro, gospod Čok!

Ako se ozremo dve ali tri leta nazaj in prelistavamo »Slovenca« in druge klerikalne liste, bomo gotovo neredko našli na uvodne in druge članke, kjer se na bombastičen in bahav način pripoveduje, kakor da bi bilo že vse tržaško in istrsko ljudstvo obrnilo hrbet »odruskim, brezverskim, lažljivim, izkoriščevalskim in ne vemo še kakšnim narodnjakom« v Trstu in Istri. Polni so bili tedaj predali klerikalnih listov o »rapidnem napredku« klerikalne misli in o »velikanskih shodih«, kjer se ljudstvo preraja v Kristu — kralju v Trstu in Istri, tako, da bi bil vsakdo mislil, da bodo tekotom dveh, treh let že nad vso jadransko obaljo in nad Istro zagospodarili vsemogočni klerikalci.

Mi smo slovensko javnost že tedaj opozarjali, da je vsa ta klerikalna bahavost le farbarija, da je ves ta klerikalen »napredek« v Trstu in Istri, in te mase ljudstva na shodih le — Potemkinove vasi. Z javnim farbanjem in obrekovanjem narodnih voditeljev so hoteli dosegači kar čez noč uspehe ter spraviti vse pod klerikalni kloboč tako, da je res že marsikdo, ki želi v Trstu in Istri složnega dela, majal z glavo, češ: »glejte, klerikalni združbarji bodo napravili med nami razdor in zaman je bil ves naš dosednji trud nasproti krutim narodnim nasprotnikom.«

A mi, poznaajo klerikalne zvitoosti, smo šli preko teh farbarij na dnevni red, dobro vedo, da se politično in narodno zavedno ljudstvo v Trstu in Istri ne bo dalo zavesti od srboritih klerikalnih agitatorjev. — Vedeli smo pa tudi, da niti vsa duhovščina ne soglašja s temi klerikal-

nimi agenti, temveč starejši in pametnejši direktno obsojajo to narodu in cerkvi škodljivo gonjo, ali pa stoji daleč proč od delovanja teh srboritih kaplanov.

In res, danes po dveh, treh letih ne prihajamo mi, temveč oni klerikalni hujškač, ki je takorekoč prvi prišel na tržaškem ozemlju z razdirajočo klerikalno politiko, ta »prvak« invazije razdora med tržaškimi Slovenci in zvest sodrug prvega zaupnika slovanščine Nagla — kaplana Ukmarja: kaplan Čok je priznal, da na tem ozemlju klerikalna pšenica ne gre in ne gre v klasje, da se ni nič napredovalo, pač pa nazadovalo.

Da, tako je, dragi klerikalni petelin Čok; do neba se ne povzpne tako lahko, kakor si je to predstavljal svetovanski Jeremija! — Za tak velikanski in tako hiter »preobrat« zavednega narodnega ljudstva, kakor so tržaški Slovenci, se že hoče nekoliko »večjih« ljudi, kakor od klerikalnega fanatizma zaslepljeni kaplan Čok.

Pač pa je ostal na »temni tržaški točki« vendarle en svetel žarek, namreč: Marijina družba. — Profesor Jarc je na zborovanju S. K. S. Z. poveljal »zelo delavnega« Čoka in rekel, da se da tudi v Trstu dovesti do uspehov. Dokaz temu je Marijina družba, kjer je organiziranih 1000 deklet.

Da bi na to klerikalno »tolažbo« reagirali, bi bilo presmešno. Pač pa povemo gosp. Jarcu, da ako druga moč in vpliv ne bosta politično »spreobrnili« tržaških Slovencev, bo tudi moč in vpliv onih 1000 organiziranih kuharic ostal brez — uspeha.

Kakor samoobsebi umevno, so klerikalci končno sklenili, da bodo nadaljevali s »trdim bojem« v Trstu in Istri, ali ne morda proti narodnim našim nasprotnikom Italijanom, temveč proti svojim lastnim bratom — Slovincem. — V ta namen da prične v jeseni v slovenskem delu Istre socijalne kurze za duhovnike in učitelje — klerikalnega mišljenja. Mogoče bo ta »poskus« vendarle »preobrnili« one istrske duhovnike, ki se narodno mislijo in delajo ter nočejo podpirati importirane narodnoškodljive klerikalne politike.

Poznavajoč težak boj tržaških in istrskih Slovencev z mogočnim in močnim narodnim nasprotnikom Italijanom, se nismo nikdar posluž-

vali kake politične »diktature« za Trst in Istro, niti ne vsiljevali kakih naših političnih nazorov, dobro vedo, da stoji na čelu slovenskega vodstva na tem ozemlju: zavedni, trezni in previdni slovenski rodoljubi, ki poznajo potrebe našega naroda in taktiko brezobzirnega nasprotnika, ter da temu primerno urejajo svoje postopanje v narodno korist in v obrambo ogrožene slovenske grude.

Dobro vemo, da je posebno šel v Trstu mogoč znanen in uspešen odpor nasproti močnim narodnim sovragom le s skupnimi nastopi narodnih sil. Zato pa smo želeli in želimo tudi danes, da bi se narodnih sil na sovragu izpostavljenem tržaškem ozemlju in v Istri nikdar ne cepilo, ker bi se to cepljenje nad našo narodno stvarjo kruto maščevalo in koristilo le — tujem.

Ali o tem skupnem delu nočejo nič slišati srboriti klerikalci, ki srdeč se zaradi svojih neuspehov z neko peklensko jezo in srboritostjo vsiljujejo razdor v narodne vrte na tržaško ozemlje in v Istro.

Ta gospodstvažljiva klika kaže s tem grdim početjem v vsej nagoti, da ji za narodno stvar in napredek ni prav nič, temveč le za to, da bi zadostili političnim in narodnoizdajalskim svojim nagonom. Ljudstvo sicer te vsiljive »tiče« že pozna; vendar je pa potreba, da se javnost na te importirane nesloge in bratomorja kolikortoliko opozori, da se ga — ako pride eden ali drugi na od klerikalnih insektov neokuženi narodni prag — pošlje tja v tisto peklensko brezno, kjer je pripravljeno onim, ki so zagrešili izdajstvo nad svojim narodom!

Kdor ni z nami, ta je proti nam! Ako se bodo te devize držali in jo izvajali Slovenci Trsta in Istre, bo na prihodnjem obnem zboru S. K. S. Z. svetovanski Jeremija poročal o še večjih neuspehih svoje izdajalske politike.

Dnevne vesti.

+ Dr. Weisskircher — bodoči ministrski predsednik? Fevdalno-klerikalna korespondenca »Centrum« poroča, da so dobili ob priliki dr. Weisskirchnerjevega obiska v Pragi vtisk, da je šel dr. Weisskirchner na Češko obiske delat le formalno kot trgovski minister, v resnici pa kot šef bodočega kabineta.

LISTEK.

V Sefijo.

Piše dr. Ivan Lah.

(Dolje.)

Moskovski Kremelj je znan. Vsak dan so na njem množice ruskih in tujih ljudi. Ko stopaš skozi vrata na Kremelj — na Kremelj vodi pet vrat — se moraš odkriti, ker store to vsi. V tem oziru je pri Rusih zelo mnogo zunanosti. Ako gre mimo kapelice se križa, ako tramvaj vozi mimo cerkve, se prekrizajo vsi. V cerkvah se priklanjajo in prekrizujejo neprestano. Pri raznih ikonah, ali svetinjah pa padajo na kolena in se priklanjajo z glavo do tal, poljubujejo razne svete ostanke etc. Ker je na Kremlju v cerkvah mnogo podobnih reči, je naravno, da se tu izraža zunanja pobožnost ruskega pripravega naroda na najbolj očividni način. Cerkev je na Kremlju mnogo. V bistvu so si vse enake, odlikujejo se po svoji starosti in po starinah, ki se v njih nahajajo. »Uspenski sobor« je gotovo samo eden na svetu. Okoli njega jih je še nekoliko, ki so mu podobni, toda ne enaki. Na Kremlju stoji car - puška, menda največji top na svetu in car - kolokol, največji zvon.

Stoji na prostem, da si ju vsak po volji ogleda. Za nekaj kopejek, ki jih darujete po svoji volji v puščico, lahko stopite na zvonik Ivana Velikega. To je najvišji zvonik na Kremlju in hrani v sebi poleg mnogih malih, tudi dvoje velikanskih zvonov. Z zvonika Ivana Velikega vidite celo Mosko pod seboj. Krasen razgled, ki ga občudujejo vsak dan obiskovalci s celega sveta, ki prihajajo sem gledat, rusko Mosko. Pod vami se dvigajo stolpi (sedem večjih) kremelske trdnjave, okoli vas mole pod nebo zvoniki kremelskih cerkev in pomenosna pročelja dvornih stavb. Pod kremelskim zidovjem leži »rdeči trg« »krasnaja ploščad«, na nji cerkev »Vazilija Blaženega in zgodovinski muzej, za njim pa se dviga kopica gosto natlačenih hiš, Kitajgorod. Reka Moskva se vije v obliki črke S skozi mesto. Na drugi strani leži Zamoskvorečje, okoli in okoli mesta pa se razprostirajo vile in gaji. Moskva leži na več grčih, ki tvorijo vsak zase nekaj del mesta. V tem ima nekaj podobnega z Rimom. Celo nje početek so hoteli nekateri najti v bajki, ki spominja na rimsko. Toda Moskva je različna od Rima, kakor je ruska narodna Bilina različna od klasične rimske Eneide. Dolgo stojimo na zvoniku, kajti vedno se nam nove slike odgrinjajo pred očmi. Ne moremo se nagledati teh

drobnih hiš pod seboj. Ako se zglasimo v kaneliji, nam dovolijo pogledati carske dvorce. Vsak četr ure se nabere v vestibulu velikega dvorca nova družba, ki odide v spremstvu čuvaja v dvorec. Z različnimi čvstvi hodijo ljudje po teh velikih visokih dvoranih, kjer je nakopičeno okrasje in bogastvo, ki kaže na zunanji ves sijaj in mogočnost ruskega carja. Po treh velikanskih dvoranih pridemo do trona. Priprosti ljudje se začno priklanjati. Mi gledamo z mirnim očesom dragoceni prestol. Dvorne imajo svoja imena po redovih in so delo novejših dobe. Od tu nas pripelje pot v starejši del dvorca, ki ima v svoji ornamentiki in notranji opravi, v slikah in pohištvu za vsakega mnogo zanimivosti. Zanimiva pa je tudi njih zgodovina. Tu so živeli carji že pred Petrom Velikim. Vse spominja na one čase. Ko stopimo zopet na prosto, si počastno odahnamo. Človeka utruja to ogledovanje. Stopimo torej k oni steni Kremlja, ki se dviga nad reko Mosko. Tam stoji nekaka »Ruhmhalle« s spomenikom carja Nikolaja I. Pogled na reko in na mesto je tudi od tukaj zelo lep. Kar človeka pri tem najbolj moti, so berači. V tem oziru je skoraj tako, kakor kje v Italiji. Povsed pred cerkvami, v cerkvah, ob spomenikih, pri vratih in na ulici te nadlegujejo berači. Niti v go-

stilnici nimaš miru. Tujca prosijo za kopejko tudi ljudje, ki sicer ne beračijo. Sitni in vsiljivi so kakor nikjer. Gredo za teboj po ulici in prosijo z jokajočim glasom: Krista radi, dajte, barim, dvorjanin, golubčik, dajte, Boga radi, pomilujte, barin... Beračijo tudi mladi, delazmožni ljudje, ki se gotovo debelo v pest smejejo, če jim kaj daš. Ruski listi opozarjajo tujce, naj takim ljudem ne dajejo. Da, mnogo beračev je v Moskvi in mnogo pijancev. Alkoholno vprašanje je na Ruskem zelo važno. Vino je drago, pivo tudi, posebno na severu. Najvažnejša pijača na Ruskem je čaj. Pijo ga vsi od najvišjih do najnižjih. Komaj se je n. pr. začel vlak pomikati, že vleče vsak svoj čajnik iz kovčega. Brez čajnika na daljšo pot nihče ne gre. Vrelo vodo dobe ljudje zastoj v vagonih in na postajah. Tako se v vseh vagonih pije čaj. Enako se pije čaj na vseh postetih, v gostilnah po obedu, za zajtrk, za večerjo. Toda delavec in mušik si hoče privoščiti kaj boljšega in pije vodo. Vodka je navaden špirit. Naravno je, da se človek zelo opije. V nedeljo sveder sem šel po nabrežju Moskve. Ležalo jih je tam nekoliko po tleh. V tem oziru so petrograjski delavci mnogo višje. Danes se na Ruskem od vseh strani mnogo dela proti pijančevanju. Buj je tihak. Po sveta mnogo pijače o pijanem re-

skem mušiku. Toda to je naraven pojav. Prehod iz otroške v zrelo možko dobo.

Ob obzidju Kremlja leži »krasnaja ploščad«. Po rusko pomeni to »rdeči trg«. Po svoji zgodovini je to res rdeči ali krvavi trg, po stavbah, ki ga danes obdajajo, pa je to res krasen trg. Ni velik. Nasproti kremelskemu obzidju stoji nov krasen trgovski dom, nekaka tržnica, ki stoji na mestu, kjer so nekaj stala lesene budove, prodajalne. Ta stavba in njene neštete prodajalne nam kažejo, da smo v mestu kupcev. Na eni strani trga stoji cerkev Vazilija Blaženega, ki je zanimiva po svoji notranjosti in zunanosti. Na krasni ploščadi so se gonile imenitne reči. Človek se spominja na Ivana Groznega, na Petra Velikega (Jutro strelske kazni) na kupca Valašnikova. Zato je primerno, da stoji tu spomenik dveh mož Minina in Požarskega, ki sta osvobodila Kremelj in Mosko l. 1612. od Poljakov. Dve sto let pozneje je spomin na ta dva moža dvignil ono silo, ki je premagala Napoleona. Na koncu trga stoji zgodovinski muzej, krasna stavba, ki ima že zdaj dragocene starine iz starorimske zgod. Nekaj posebnega je tudi pri dvoranih njih posrečeni stil in ornamentika. Menej je še nov in še ni ves odprt. Stopimo zopet skozi vrata in smo v Kitajgorodu. Eni

Learning in this "Narcosis" takes place.